19 Jaar, No. 103. -- 'SHERTOGENBOSCH. -- Donderdag 2 september 1847.

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

ABONNEMENTS-PRIJS.
Voor de Stad . . f 12.
Franco per post . „ 14.

(Verschijnende driemalen in de week: Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN:
15 cents de regel,
behalve 35 cents zegel.

De billetten tot de verkiezing van twee leden voor het Kies-Collegie dezer stad zijn heden rondgezonden. Wij zullen niet terugkomen op hetgeen wij desaangaande in het afgeloopen jaar wijdloopig gezegd hebben, om het gewigt van goede keuzen te doen uitkomen. Wederom stellen wij aan de keuze onzer welmeenende stadgenooten voor de heeren:

L. H. ROUPPE VAN DER VOORT

en

Jonkheer J. F. Ridder DE VAN DER SCHUEREN

hen tevens vermanende geen acht te slaan noch op gedrukte briefjes welke voor anderen zouden kunnen onder de deuren gestoken worden, noch op wervers, die zoo als in het afgeloopen jaar, welligt de deuren af zullen loopen.

Het is wezenlijk onbegrijpelijk; hoe godsdiensthaat en vooringenomenheid tot verblindheid leiden. Die de oogen slechts ter goeder trouw openen wil, moet, indien hij hulde aan de waarheid doen wil, bekennen dat de toestand, waarover men zich beklaagt, en welke door de aanneming der begrootingswetten weder voor twee jaren bestendigd is, althans indien dezelve, zoo als men beweert aan de stemming der catholijke vertegenwoordigers moet worden toegeschreven, geene andere oorzaak heeft, dan in de brutale en tegen alle regt en denkbeeld van grondwettigheid strijdende handelwijze der *dominocratie*, om het onderdrukkend *placet* tegen de Catholijken in Nederland ingevoerd te zien, en aan het onbegrijpelijk gedrag van die mannen, die tot heden als liberalen wilden bekend staan en vereerd worden, doch die, door den nek onder het juk der heerschzuchtige *dominocratie* te bukken, het droevig bewijs geleverd hebben dat hun liberalismus van valsch alooi is en tevens hebben doen voorzien, wat er van de ware vrijheid worden zou, indien zulke mannen en zulke beginselen eens moesten zegevieren.

Dit, wij herhalen het, moet noodwendig beaamd worden door een ieder, die den gang der zaken heeft nagegaan en zich van dezelve een gezond denkbeeld wil vormen. Doch, hetzij uit verblindheid, hetzij uit kwade trouw, hetzij uit spijt dat de Catholijken aan de vrijheidmoordende plannen der *dominocratie* en hare aanhangers ontkomen zijn, het is op de Catholijken dat de schuld geworpen wordt; zij, die zich tegen eenen verfoeijelijken aanslag op hunne vrijheid verzet hebben, en zich daarbij nog bereid hebben verklaard, ook de vrijheid van anderen met evenveel klem en ijver te willen en te zullen verdedigen, worden voorgesteld als eene bende slaven en dompers; men spaart hun geene scheldnamen, zoo als wij in een onzer vorige nommers reeds eenige hebben aangehaald; ja, men treedt alle gevoel van welvoegelijkheid en kieschheid zoodanig met voeten, dan men niet gevreesd heeft, hun de verachtelijke benaming van ultramontaansche KLIEK tegen het hoofd te werpen.

Een blijkbaar voorbeeld van de verblindheid, welke godsdiensthaat veroorzaakt, van de lage kunstgrepen, welke partijzucht in het werk stelt, en van de grove dwalingen, waarin heerschzuchtige dweepzucht doet vervallen, vonden wij in eenen brief, onlangs aan de *Indépendance Belge* uit Amsterdam geschreven; eenen brief, welken wij welligt niet met onze aandacht vereerd zouden hebben, indien dezelve niet door een weekblad in ons Vaderland, de *Asmodeé* van ll. zondag, ware overgenomen geworden. De andere onderwerpen ter zijde latende, welke in dien brief, of in die brieven, want er zijn er twee, behandeld geworden, lezen wij daarin het volgende:

„De minister van justitie heeft bij het aanbieden aan de Kamer van den verworpen titel (van het strafwetboek) met de noodige wijzigingen, berigt, dat het gouvernement geoordeeld had, te moeten toegeven aan het gevoelen der protestantsche meerderheid, welke den titel verworpen had, omdat het *placet regis*, hetwelk zoo zeer aan de Catholijken mishaagd, daar in niet opgenomen was."

Die deze regelen leest, zonder goed met den loop der zaken bekend te zijn, moet daaruit afleiden dat de minister van justitie in de plaats van den verworpen titel I van het IIe boek, hetwelk uithoofde van het uitblijven van het *placet regis* verworpen werd, een andere titel I van het II wetboek met de noodige wijzigingen had ingediend, met verklaring tevens dat het gouvernement gemeend had te moeten toegeven aan het gevoelen der protestantsche meerderheid.

En echter is niets meer onwaar. De aangeboden titel met de noodige wijzigingen, was de IVe titel van het Ie boek over *medepligtigen* enz.; daarbij is geene sprake geweest van het *placet regis* en wij hebben nergens gevonden dat de minister van justitie bij de aanbieding van den IVe titel eenige belofte of toezegging heeft gedaan, om eenen gewijzigden titel I van IIe boek, met toegeving aan het gevoelen der protestantsche meerderheid; dat is te zeggen met opneming van het *placet regis* te zullen aanbieden. Integendeel, wij vermeenen te mogen verzekeren, dat de Regering tot heden vast besloten heeft, zoodanige wijziging niet in het strafwetboek in te voeren. Intusschen wordt op zoo eene *onschuldige* wijze de publieke opinie onder de vreemden misleid; wij zeggen *onschuldige* wijze, want in het oog van sommigen is eene onwaarheid door *réticence* of achterhouding geene logen!

De uitdrukking van; „hetwelk zoo zeer aan de Catholijken mishaagt" is potsierlijk naïef. Ja, het *placet regis* mishaagt den Catholijken, omdat het tegen hunne natuurlijke en grondwettige vrijheid strijdt, en nu kieze men partij tusschen dezulken, die vóór de vrijheid strijden en dezulken die, door sektengeest en onverdraagzaamheid vervoerd, de vrijheid van anderen aan banden willen leggen; die niet alleen niets voor hunne eigene vrijheid durven of kunnen doen, maar zich nog openlijk over hunne afhankelijkheid en dienstbaarheid komen beroemen en in hunne eigene kluisters eenen beweeggrond willen vinden om ook anderen in boeijen te slaan. O *vrijheid!* o *valschzinnigen!*

Nu vervolgt de Amsterdamsche correspondent:

„Overigens, men spreekt nog over andere concessien welke aan de ultramontaansche partij, waarvan de bisschop van Gerra te Tilburg de ziel en het hoofd is, zouden gedaan zijn. Die prelaat is de raadsman (conseiller) des Konings. Men zegt dan, dat die partij het vrije verblijf in Holland zou verkregen hebben van al de leden der Societeit van Jesus, welke uit Zwitserland en andere landen verjaagd zijn. Indien het waar is, dat dit verlof wezenlijk door het gouvernement der Nederlanden is gegeven, zal dit ongetwijfeld gestraft worden van denzelfden kant, waardoor het gezondigd heeft."

Moet men niet stekeblind zijn om in zulke ongerijmdheden en dwalingen te vervallen?

Men roept en schreeuwt altijd over eene ultramontaansche partij en wil volstrekt dat de bisschop van Gerra daarvan de ziel en het hoofd zij. Maar waarom legt men zich niet toe, om het bestaan dier partij te bewijzen?

Waar zijn hare daden, waar hare vereenigingsplaatsen, waar hare aanschrijvingen, waar hare proclamatien, waar hare brieven aan de Leden der Tweede Kamer, van zotheid en ergernis overvloeijende, waar hare adressen aan den Koning, waar de aanmatiging zich den voorrang boven de onkieschheid betwist? Het zou toch wel zeer verwonderlijk zijn, dat geen *dominé* een brief aan de Leden der Staten-Generaal zou kunnen schrijven, dat geene synode een adres aan den Koning zou kunnen rigten, zonder dat zulks aanstonds door het geheele land verspreid is, en dat de ultramontaansche partij daarentegen dat alles zou kunnen doen, zonder dat er iets, iets het minste van uitlekte.

De bisschop van Gerra is de *raadsman* des Konings, zegt de Amsterdamsche correspondent. Wij wijten hem dank voor zijne bescheidene uitdrukking: immers hij hadde even goed kunnen zeggen, dat de bisschop van Gerra de *biechtvader* des Konings is; het kost evenveel; even als de correspondent het eerste onbewezen laat, behoefde hij voor het tweede evenmin eenig bewijs in het midden te brengen. Intusschen, behoorde hij toch wel eenigzins aangewezen te hebben, wanneer Zijne Hoogw. het besluit zijner benoeming tot raadsman ontvangen heeft; waar en wanneer de prelaat in de raadsvergaderingen des Konings geroepen wordt; wanneer of over welke zaken door den bisschop eenig rapport is uitgebragt, of waar en wanneer zamenkomsten tusschen den Vorst en den Kerkvoogd plaats hebben. Dit alles kan toch zoo geheim niet geschieden of er moet toch iets van uitlekken, vooral wanneer de oogen des haats er op loeren. Maar daarmede blijft men voorzigtig achter; geen wonder, men kan er niets van aanhalen. Wij, daarentegen, weten, dat de Koning in geene nadere betrekking tot den bisschop van Gerra staat, dan tot alle andere kerkvoogden, van welke gezindheid ook; dat zij elkander nooit in het bijzonder spreken of schrijven; en dat wanneer, tijdens het verblijf des Konings te Tilburg, die kerkvoogd aan de vorstelijke tafel genoodigd wordt, de protestantsche leeraar dier stad altijd eene gelijke uitnoodiging ontvangt.

Maar nu die gewigtige concessie, waarvan de Amsterdamsche correspondent spreekt? Waarlijk, toen hij deze regelen nederschreef, moet zijn vrome protestantsche ijver hem wel zoodanig vervuld hebben, dat hij buiten dat niets meer wist, of zag. De Koning zou op het verzoek dier ultramontaansche partij, dus op verzoek van den bisschop van Gerra, als hoofd en ziel dier partij, er in toegestemd hebben dat al de leden der Societeit van Jesus, die uit Zwitserland en andere landen verjaagd zijn, vrijelijk in Nederland zouden mogen verblijven. Men merke in het voorbijgaan op, dat de Jesuiten nog niet uit Zwitserland verjaagd zijn, en het waarschijnlijk niet zullen worden. Uit Frankrijk zijn zij evenmin verjaagd. De geest van verdraagzaamheid (?) heeft het daar wel zoo ver weten te brengen, dat hunne congregatie in Frankrijk ontbonden is, maar de Jesuiten individueel uit Frankrijk te verjagen, dit kan men niet en heeft men ook niet beproefd.

Doch verondersteld eens dat de Jesuiten uit Zwitserland verjaagd werden, en dat de fransche Jesuiten verpligt werden, omdat zij Jesuit zijn, den bodem van hun vaderland te verlaten, wie zou hen beletten naar Nederland eene wijk te zoeken; wie zou hen kunnen beletten in ons land vrijelijk te verblijven; en aan wien zouden zij dus daartoe verlof moeten vragen? Staat Neerlands grondgebied niet voor alle vreemdelingen open en schenkt artikel 4 onzer grondwet geene gelijke bescherming van persoon en goederen, aan ALLEN, die zich op het grondgebied van het rijk bevinden, hetzij ingezetenen of *vreemdelingen*? Waar staat in eene wet geschreven, dat aan eenen vreemdeling het verblijf op 's lands grondgebied kan ontzegd worden? En waarom heeft men zoo hard geschreeuwd, toen de Regering een paar malen vermeend had, eenen vreemdeling buiten de grenzen van Neerlands grondgebied te laten vervoeren?

Waarlijk de haat alleen kan zulke in het oogloopende ongerijmdheden doen uitvinden en den moed geven, om ze openbaar te maken!

ITALIE.

Te Rome is het gerucht verspreid geworden, dat zich spoedig engelsche schepen in de Adriatische zee zullen vertoonen, om de onderhandelingen over de ontruiming van Ferrara te ondersteunen. Daarentegen schijnt niemand op de hulp van Frankrijk te rekenen.

— Een brief uit Livorno van den 23 augustus meldt dat de vorigen dag in die stad eenige onlusten hadden plaats gehad ten gevolge der inneming van Ferrara. Den 22 vergaderde de bevolking van Livorne zich op de groote markt en riep met luider stem om de inrigting der burgerwacht. Door den gouverneur aangesproken, scheen zij bereid weder uit een te gaan, toen eene beweging der karabiniers aanleiding gaf tot eene botsing, waarbij die militairen, te gering in getal, ontwapend en met voeten getreden werden. Daarop werd de beweging zeer levendig; de schrik heeft zich door de stad verspreid; hevige proclamatien werden aangeplakt, waarin men eene verandering van ministerie en de oprigting van een korps vrijwilligers vroeg, om tegen de oostenrijksche troepen, die Ferrara ingenomen hadden, op te rukken.

AMERIKA.

De steamer *Hibernia* die 11. zaturdag te Liverpool aangekomen is, heeft tijdingen en dagbladen uit New-York medegebragt tot den 15 augustus. De amerikaansche dagbladen maken de tijding bekend der inneming der stad Mexiko door den generaal Scott, doch op eenen nog twijfelachtigen toon. Den 17 julij zou de amerikaansche generaal de hoofdstad van Mexiko binnengerukt zijn na een gevecht, waarbij hij 300 man verloren had. Deze tijding schijnt nadere bevestiging te vorderen, ofschoon zij niet onwaarschijnlijk is; want de laatste stellige tijdingen, die van den 15 zijn, zeggen dat een groot aantal inwoners, eenen aanstaanden aanval op de stad voorziende, de vlugt namen met hunne kostbaarste bezittingen.

Het amerikaansch gouvernement heeft eene overeenkomst met het huis Rothschild gesloten, krachtens hetwelk dat huis zich verbonden heeft, om aan de amerikaansche troepen de sommen uit te betalen tusschen hetzelve en de Vereenigde Staten bepaald, en wel dollar tegen dollar tegen wissels op de amerikaansche schatkist te Washington afgegeven.

GRIEKENLAND.

Men herinnert zich dat de philhelleen Eynard, vier maanden geleden, aan het grieksch gouvernement het aanbod gedaan heeft om in deszelfs naam de 500,000 fr. te voldoen, welke aan Engeland verschuldigd waren voor deszelfs aandeel in het verstreken halfjaar der leening, welke door de drie mogendheden gewaarborgd is. Dit edelmoedig aanbod was gedaan tengevolge der bedreigingen van het Londensch kabinet en om aan het grieksch gouvernement den tijd te geven, met de mogendheden in schikking te komen, doch werd niet zoo aanstonds aangenomen.

Eensklaps echter verneemt de heer Eynard dat de engelsche minister op nieuw met den meesten aandrang de betaling van het vervallen halfjaar gevorderd had; zoodat het grieksch gouvernement zich verpligt zag, een wissel op hen af te geven groot 500,000 fr. aan de orde van het engelsch gouvernement. Toen heeft de heer Eynard aan de engelsche ministers geschreven en van hen te vernemen of zij op dezelfde wijze de betaling zouden vorderen van het halfjaar, hetwelk den 1 september vervallen moest; want zeide hij, dan zou ik mijn doel gemist hebben, hetwelk was om den tijd te geven, om eene conferencie tusschen de drie beschermende mogendheden te openen.

De heer Eynard ontving geen antwoord, doch vernam zijdelings, dat het engelsch gouvernement het beneden zijne waardigheid achtte eene diplomatieke correspondentie met een eenvoudig particulier te openen. De heer Eynard heeft echter eenen tweeden stap gewaagd, en nogmaals aan het gouvernement der koningin van Engeland geschreven; hij verklaart dat hij bereid is, onmiddellijk de 500,000 fr. te betalen, mits dit voorschot nuttig zij aan het land, hetwelk hij helpen wil, en hij smeekt de drie mogendheden in overleg te treden over de middelen om de leening te verzekeren zonder het nieuwe koningrijk hetwelk zij gesticht hadden te verpletteren.

De heer Eynard vraagt dat het kabinet van Londen hem op de eene of andere wijze deszelfs bedoelingen zoude mededeelen. Hij zal geduldig te Parijs den vervaldag van den wissel van 500,000 fr. afwachten en verlangt vurig denzelven te voldoen, wijl hem dit het bewijs zou geven dat de engelsche minister te Athene bevel zal ontvangen hebben een uitstel te verleenen.

Uit deze verklaringen van den heer Eynard schijnt te blijken dat, indien hij uit Londen geen dadelijk of zijdelings antwoord ontvangt, hij den wissel van 500,000 fr. niet betalen zal, en in dat geval zal niets Engeland meer beletten om de plannen, welke het sedert zes maanden vrij openlijk tegen Griekenland smeedt, ten uitvoer te leggen,

DUITSCHLAND.

— De al te beruchte Szela, aanvoerder der boeren tijdens den poolschen opstand, de moordenaar der edellieden van Gallicie, heeft van het oostenrijksch gouvernement eene gouden medaille ontvangen.

ENGELAND.

LONDEN, 28 augustus. De hertog van Broglie, ambassadeur van Frankrijk is door Schotland reizende.

— Gisteren ochtend is de ketel van de stoomboot *Cricket*, die de dienst tusschen *Hungerford-Market* en de haven van Londen verrigt, gesprongen. Een twaalftal gekwetsten zijn in eenen bedenkelijken toestand naar het gasthuis gebragt, anderen werden in bijzondere huizen opgenomen. Drie lijken zijn uit de Teems opgehaald en men heeft den ganschen voormiddag met dreggen bezig geweest om nog andere lijken op halen, welke men nog vreest dat in het water bedolven zijn. De overdrevenste geruchten zijn over dit ongeval verspreid geworden, men zeide dat het getal slagtoffers 60 à 80 bedroeg, doch dit is ongetwijfeld overdreven.

— De *Morning Herald* zegt dat men in de aanstaande week verkooping zal houden van den inboedel van O'Connell. Men rekent op de ontvang-

van aanzienlijke sommen, niet zoo zeer om de wezenlijke waarde van de goederen, dan om den prijs, welken vele personen er aan zullen hechten, om iets te bezitten wat van O'Connell afkomstig is. Men spreekt niet van zijne bibliotheek.

SPANJE.

MADRID, 24 augustus. Men heeft eenen brief in omloop gebragt, welken de Infant don Enrique de Bourbon, aan zijne nicht en schoonzuster, koningin Isabella zou geschreven hebben en waarin de gisping der bestaande mannen en zaken vrij scherp wordt uitgedrukt. Niemand gelooft dat de prins de schrijver van dit pamflet is.

— *El Clamor* deelt heden de lijst der nieuwe ministers, onder het voorzitterschap van den generaal Narvaez mede; doch de officieele en halfofficieele bladen bewaren nog het volstrektste stilzwijgen over deze zaak.

FRANKRIJK.

PARIJS 29 augustus. De *Presse* komt heden op de spaansche aangelegenheden terug. Volgens dat blad moeten de kuiperijen van Engeland volstrekt gefnuikt worden; moet belet worden dat koningin Isabella afstand van den troon doe en zoo, ondanks dat alles, de troon mogt komen open te vallen, de hertogin van Montpensier als koningin van Spanje moet worden uitgeroepen, welke ook de gevolgen van deze handelwijs mogen zijn. Daar de *Presse* het bijzonder orgaan van koningin Maria-Christina is, wekt zulke taal in de tegenwoordige omstandigheden eene meer dan gewone aandacht.

— De *Semaphore* van Marseille heeft brieven uit Italie ontvangen, welke bij in zijn nommer van 26 augustus beknopt medegedeelt; daarin komt niets nieuws voor, dan dat de kardinaal Ciacchi, legaat van Ferrara, den H. Vader zou gesmeekt hebben hem eenen opvolger te benoemen. De gezondheid van den prelaat zou veel geleden hebben, tengevolge der groote moeijelijkheden waarin de laatste gebeurtenissen hem hebben gewikkeld.

— De koning, de koningin en Mevrouw Adelaide zijn gisteren avond uit Eu te St. Cloud aangekomen.

— Eene groote menigte volks heeft gisteren, den ganschen dag door, het Zuiderkerkhof bezocht, alwaar de hertog van Praslin begraven is.

— De kanselier van het hof der Pairs en de Commissie van onderzoek hebben gisteren hunne nasporingen in het hotel Sebastiani voortgezet. Zij hebben naauwkeurig al de in beslag genomene papieren, rakende de betrekkingen van Mlle. de Luzy met den hertog van Praslin onderzocht; want sedert den dood van den voornaamsten beschuldigde bepaalt zich hierbij het proces.

Waren de betrekkingen dier persoon met den hertog van dien aard dat zij, niet eene *zedelijke medepligtigheid*, welke de criminele regtspleging niet kent, maar eene materieele, wezenlijke medepligtigheid daarstellen? Daarin is de geheele vraag gelegen. Het zal waarschijnlijk het Hof der Pairs niet zijn, dat hierover beslissen zal, wijl de instructie tegen de zitting van morgen nog niet genoeg zal gevorderd zijn.

De twee regters van instructie, welke de kanselier benoemd heeft, houden zich druk bezig met het in orde brengen der verschillende grondstoffen welke zij bezitten. Hunne kabinetten zijn opgevuld met liassen, fleschjes en een aantal voorwerpen, als pistolen, messen, dolken, linnen enz.

Het hof der Pairs had in een en hetzelfde arrest over de aanklagt tegen Mlle de Luzy, te gelijk met alle andere punten uitspraak te doen. Thans echter denkt men dat het Hof der Pairs zich van de zaak ontlasten zal, om het aan de gewone regtspleging overtelaten, Mlle. de Luzy te oordeelen. Dan zullen de regters van instructie hunne gewone taak hervatten, en een rapport opmaken, hetwelk door den procureur des konings aan de raadkamer van de regtbank van eersten aanleg zal onderworpen worden, terwijl deze zal beslissen, of er al dan niet termen zijn tot vervolging tegen Mlle. de Luzy.

— Het grootste geheim wordt bewaard over den inhoud der correspondentie van den hertog met Mlle de Luzy. Men zegt steeds, naar luid van eenige onbescheidene mededeelingen, dat dezelve hoogstbelangwekkend is.

— Men verzekert dat de kanselier en de pairs welke hij zich in de instructie toegevoegd heeft, de vraag overwogen hebben, of de stukken betrekkelijk dit bloedig voorval openbaar zullen gemaakt worden.

De procureur-generaal Delangle, die over deze zaak geraadpleegd is, zou, naar men zegt, van gevoelen geweest zijn dat al de stukken der instructie moesten verzameld worden: rapport der overheden, onderzoek der plaatsen, processen-verbaal van lijkschouwing der hertogin, onderzoek van het ligchaam des moordenaars, verhooren van den hertog, van Mll. de Luzy; rapporten van scheikundigen en benoemde geneesheeren, en dat alles openbaar te maken even als de vorige processen, welke voor het hof der Pairs gevoerd zijn.

De kanselier en eenige pairs zouden van gedachte zijn, dat niets openbaar behoorde gemaakt te worden. Het schandaal is reeds hoog genoeg opgevoerd door hetgeen men weet, zonder dat het noodig zij, het aandenken dezer verschrikkelijke gebeurtenis, door een document, van de koninklijke drukkerij uitgegaan, in wezen te houden. Deze is hoofdzakelijk de reden waarop de opinie van die heeren gegrond is.

Ook zegt men dat eenige leden der familie ernstig gebeden zouden hebben, niets openbaar te maken, in het belang der negen weezen, welke deze ramp overleven.

— Men leest in *la Gazette des Tribunaux*: De geneesheeren en scheikundigen hebben heden hun rapport aan den kanselier overhandigd. Men verzekert dat de slotsom van de daadzaken, welke in dat rapport omschreven zijn, is 1°. dat de hertog van Praslin door vergiftiging gestorven is. 2°. dat de vergiftiging door rattenkruid gepleegd is. 3°. dat uit de verschijnselen bij de ontwikkeling der ziekte waargenomen en uit hetgeen de ontleding en het chemisch onderzoek opgeleverd heeft, blijkt, dat de inneming van het vergift dagteekent van woensdag den 18 augustus.

— De maarschalk Sebastiani heeft sedert zijne aankomst te Parijs nog slechts eenmaal zijn hotel verlaten om een bezoek af te leggen bij de hertogin weduwe de Choiseul-Praslin. Deze, die met eene volkomene blindheid geslagen is, kent wel den dood harer schoondochter, maar niet den naam haars moordenaars en weet nog niet dat zij haren zoon verloren heeft.

BELGIE.

BRUSSEL 30 augustus. De koning de koningin en H. D. kinderen hebben zich heden middag ten een ure, met een talrijk gevolg naar Ostende begeven. Men zegt dat de vorstelijke personen aldaar verblijven zullen zoo lang het schoone weder duurt.

NEDERLAND.

's HERTOGENBOSCH 1 September.

's HAGE, 29 augustus Naar men verneemt zijn de noodige bevelen gegeven, om op den 26 September aanstaande eenen algemeenen Dankdag in het vaderland te houden voor den gezegenden oogst.

— Z. M. de koning wordt den 20 september in de residentie terug verwacht.

— Naar men verneemt bestaat bij H. M. de koningin het voornemen eene reize naar Maltha, en welligt naar Madera, te ondernemen, en zoude hoogstdezelve door prins Alexander derwaarts worden verzeld, welke laatste denkelijk, tot herstel zijner gezondheid, eenigen tijd aldaar zoude verblijven.

'S HAGE, 31 Augustus. Volgens berigt uit Weimar van den 26sten dezer, was zijne Majesteit de Koning dien avond in goeden welstand aldaar aangekomen.

LATERE BERIGTEN.

De oostenrijksche minister van Staat, graaf Fiquelmont heeft den 25 augustus Weenen verlaten, om zich eerst naar Milaan en daarna naar Venetie te begeven. Daags na zijn vertrek zijn koeriers naar Rome en naar Parijs gezonden, welke zonder twijfel depeches over de aangelegenheden van Italie overbragten.

Men spreekt van eene engelsche interventie in Italie. Er zouden bevelen gezonden zijn om Ancona door twee regementen te bezetten. Men geeft als reden voor dit besluit, van Engeland op, dat het kabinet van Londen kennis heeft bekomen van eene overeenkomst tusschen Oostenrijk en Frankrijk, waarbij aan het eerste de volkomene neutraliteit van het tweede verzekerd wordt.

Uit Bologna schrijft men van den 21 augustus: Het pauselijk gouvernement heeft besloten zich tegen den oostenrijkschen inval te verzetten. De troepen zijn in aantogt naar de grenzen. Twee compagnien Zwitsers en de artillerie zijn reeds van hier naar Ferrara vertrokken, door de bevolking onder het geroep van leve Pius IX uitgeleid. Een corps van dezelfde troepen is in Romagna in aantogt naar de grenzen van Ferrara.

De koning van Beijeren heeft de Staten van zijn rijk tegen den 20 september in eene buitengewone zitting opgeroepen. Het voorname doel dezer oproeping is, om naar middelen om te zien, ten einde de beraamde of reeds een begin van uitvoering hebbende ijzerwegen tot stand te brengen.

Het hof der Pairs heeft zich bij arrest van maandag ll. van de zaak Praslin ontlast en Mlle. Luzy verwezen daar waar zij behoort. Het gewone regt zal dus te beslissen hebben of zij aan den moord medepligtig is.

Mengelwerk.

« Kan men nog mensch zijn »
« Zonder Christen te wezen? »

OPLOSSING VAN GROOTE VRAAGSTUKKEN.

(Vervolg van nummer 101.)

XV HOOFDSTUK.

Materialistische en Pantheistische Oplossing.
Is de bestemming van den mensch bepaald tot het tegenwoordig leven?
Begrip van het waar geluk.

Stellen wij eerst eenige grondstellingen. — Alhoewel de tegenwoordige inrigting der wereld een zeker kenmerk van strengheid en gramschap draagt (wij zullen hiervan de reden later opgeven), is het echter niettemin klaarblijkelijk, dat de schepping het werk der liefde was.

Indien God alles tot zijne heerlijkheid geschapen heeft (1) bestaat dan de heerlijkheid van het oneindige goede wezen, niet in gelukkigen te maken? Neen, God heeft den dood niet gemaakt; hij kan zich niet over den ondergang zijner schepselen verheugen (2) Ons tot het leven roepende, roept hij ons, om zijn geluk te deelen. Indien de deesem des doods in den boezem van zijn meesterstuk werkt, hij is het niet die hem er in geplaatst heeft. (3)

Wat is het geluk voor den mensch? — Het is de uitsluiting van alle smarten, voortgebragt door de genieting van alle goed, overeenkomende met zijne natuur. In andere woorden het is de wettige, volkomene en overeenstemmende ontvouwing van al de vermogens van ons bestaan. Treden wij in eenige ontwikkelingen, die niet anders dan de belangstelling kunnen wekken van hen, die zich gaarne rekenschap van de bestaande zaken geven.

De mensch, in zijn werkelijk wezen beschouwd doet zich aan ons voor, als een toestel van verstandelijke en ligchamelijke vermogens, aan elkander onderworpen, en alle werkende, om de kiem van leven te ontwikkelen, welke de Schepper in dezelve geplaatst heeft.

Elk vermogen een eigen voorwerp hebbende, streeft natuurlijker wijze om zich met hetzelve te vereenigen, door de daad, welke de verwijderde of naaste toepassing is van het vermogen op het voorwerp. Die strekking wordt verlangen, geneigdheid of behoefte genoemd. De onvoldane behoefte brengt de smart, het pijnlijk gevoel van berooving van een noodzakelijk goed voort; de te langdurige berooving, brengt de verwoesting of eenige zoodanige stoornis van het vermogen voort, dat het in geene overeenkomst meer met deszelfs onderwerp treden kan. Dit is de dood (1). Alzoo

(1) *Universa propter semetipsum operatus est Dominus* (Prov. XVI, 4.)

(2) *Quoniam Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione vivorum* (Sap I. 13.)

(3) *Creavit enim, ut essent omnia: et sanabiles fecit nationes orbis terrarum: et non est in illis medicamentum exterminii, nec infernorum regnum in terra* (Sap. I. 4).

(1) *De dood, welken de grieken zoo eigenaardig moros genoemd hebben, is inderdaad niets anders,*

ook vergaat het ziensvermogen bij gebrek van licht, het verterend toestel bij gebrek aan voedsel, en het verstand beroofd van alle waarheid, zoude zijn als of het niet was.

Het vermogen leeft, bewaart noch volmaakt zich dus niet, dan door eene geregelde werking, dat is te zeggen: door daden die het tot het bezit van deszelfs voorwerp leiden. Elke daad, die het er van verwijdert, is noodwendig, gebrekkig, ongeregeld, ontbindend. Elke daad, die hetzelve er nader bij voert, is daardoor reeds goed, overeenkomstig de orde, en brengt uit haar zelve eene vermeerdering van leven, van volmaking en geluk voort. Het bereikt eindelijk den hoogsten trap van leven van volmaking, wanneer het volkomen met deszelfs voorwerp vereenigd is. Alles wat magt in hetzelve is, alsdan in werking tredende, is eene volkomene ontwikkeling van deszelfs wezen, volkomen genot, en bijgevolg ophouding van verlangens, van behoefte; er is rust.

Passen wij hetgeen wij van elk vermogen zeggen, op het geheel, dat is op den mensch toe. Hij kan niet gelukkig zijn, dan door de geheele en eenstemmige ontwikkeling zijner wezenlijke vermogens (1) Deze ontwikkeling moet zich uitstrekken tot al zijne vermogens, want indien een eenig verstoken bleef van deszelfs voorwerp, zoude er noodwendig verdriet en smart in een gedeelte van zijn wezen heerschen. Deze ontwikkeling moet eenstemmig plaats hebben, dat is te zeggen zonder de natuurlijke gevolgen der afhankelijkheid, die er tusschen onze vermogens bestaat, te schenden. De eenheid en de volmaaktheid van onze natuur zouden gelijkelijk lijden door eene uitsluitende ontwikkeling, hetzij der natuurlijke of der zedelijke vermogens. In het eerste geval zoude het verstand onmagtig zijn, om de werktuigelijke deelen te besturen, in het tweede zouden de werktuigelijke deelen onbekwaam zijn om het verstand te dienen.

Maar, zou die opperste gelukzaligheid, alleen in staat om den onmeetbaren afgrond onzer verlangens te vullen, geen droom der eigenliefde, eene ingebeelde vergoeding zijn voor de smarten waaraan wij zijn onderworpen? Indien het een droom is, hij is ook zoo oud als de mensch, en ik geloof niet dat het mogelijk zij, ons ooit uit dien droom te helpen. Beschouwt het menschelijk leven zoowel afzonderlijk als in de volken; is het anders dan een onafgebroken verlangen naar het volmaakt geluk? Aan alle smarten te ontkomen, alle genoegens te smaken, dit is de bepaalde gedachte van elken mensch, komende in deze wereld. Geene gedachte die niet van deze uitvloeit, geen ontwerp, geene verrigting, die niet strekt om dezelve te verwezenlijken. Het is daarvoor, dat de landman, voor de zon op zijne akkers is, dat de kunstenaar in zijne werkplaatst zwoegt, dat de geleerde uitteert te midden zijner boeken, dat de krijgsman de gevaren trotseert, dat de vorst zijne kroon op het hoofd zet, of dezelve met voeten treedt.

Ontneemt aan het menschelijk wezen dezen magtigen hefboom en het verlaat bij menigte dit leven. De mensch wil niet bestaan dan onder voorwaarden van gelukkig te zijn. Is hij zonder hoop van het te worden? hij verwerpt met verachting den nutteloozen last van het leven; en de zelfmoord is nog eene wanhopige strekking naar het geluk.

Ik vraag nu, heeft de mensch zich zelven die onwederstaanbare strekking, naar het bezit van het zuiver en onvermengd welzijn, gegeven? Wijl het geluk de onafgebroken kreet is van onze natuur, de eenige drijfveer die onze vermogens in beweging brengt, van wien zouden wij dan de gedachte en het gevoel van hetzelve ontleenen, van wien anders dan van den Schepper van ons wezen? Indien dit zoo is, kan dat gevoel ons niet bedriegen: deze dwaling zoude op God nederkomen, Zijne wijsheid en goedheid zouden handtastelijk falen. Kan men iets onwaardigers aan het opperst wijs, oneindig goed Wezen toeschrijven, dan dat het aan het edelst zijner schepselen een vermogen zonder voorwerp, eene rigting zonder doel zou geven; vertwijfeling in zijn hart zou zaaijen, door er onuitbluschbare verlangens in te ontsteken?

Ik heb dus de overtuiging dat het mij eenmaal vergund zal worden, dien dorst naar het hoogste geluk te lesschen, indien ik getrouw aan de wetten van den Schepper, geene hinderpalen tegen de plannen zijner liefde opwerp. Hieraan te twijfelen, zoude ons in den waanzin van den Godloochenaar doen vervallen.

Maar moet die gelukkige dag, aan deze of aan gene zijde van het graf schijnen?

M. P. D. *(Wordt vervolgd).*

---

dan eene verdeeling, dat is te zeggen: eene volstrekte, onherroepelijke scheiding tusschen de doode zelfstandigheid en het beginsel, dat er het leven van uitmaakt.

(1) *Ik zeg wezenlijke, want onze natuurlijke vermogens in betrekking tot het behoud van den mensch en het geslacht, zijn klaarblijkelijk toevallig en moeten verdwijnen in den volmaakten mensch.— Esca ventri, et venter escis. Deus autem et hunc et has destruet (I. Cor. IV, 13). — In resurrectione enim neque nubent, neque nubentur. (Matth.* XXII, 30.

Advertentien.

'S HERTOGENBOSSCHE
STOOMBOOT-SOCIETEIT.

De DIRECTIE maakt bekend, dat te beginnen van **Maandag 6 September** het vertrek der STOOMBOOTEN van *'s Bosch* zal plaats hebben des morgens ten **half acht uren.**

GELDLEENING
van *f* 105,000.00,
à 4 pCt.,

Ten behoeve van den Molen-Polder van *Wamel, Dreumel* en *Alphen*, Polder-District *Maas en Waal*, Provincie *Gelderland*, toegestaan bij Z. M. besluit van 9 Julij 1847, No. 94.

De deelneming in deze Geldleening is opengesteld bij den voorzitter des Bestuurs den heer *D. A. BRANDT VAN DOESBURGH*, te *Wamel*, waar Plan en Voorwaarden ter inzage der belanghebbenden liggen; zullende van de sluiting derzelve door dit blad nader worden kennis gegeven.

De gunstige uitkomsten van het in dien Polder, groot 3300 bunders ter waarde van *f* 2,000,000.00, daargestelde Stoommachine (Zie *Tielsch Stads- en Arrondissements-Weekblad* van 20 Augustus 1847, No. 187 en *Utrechtsche Provinciale en Stads-Courant* van den 25 Augustus 1847, No. 103), doen eene gunstige deelneming in deze leening allezins verwachten.

Wamel den 26 Augustus 1847.

ER WORDT GEVRAAGD
EENE
NAAIMEESTERES,

in het R. C. WEESHUIS te *Breda*; de belooning zal aan de bekwaamheid geëvenredigd zijn.

Tot nadere Informatien kan men zich Adresseren bij den Boekhouder van gemeld Gesticht, den WelEdelen Heer *P. J. VAN DER GOORBERG* te *Breda*. Brieven *franco*.

*** De **Houtbosschen** onder *Groesbeek* geveild den 28 Augustus 1847, door den Notaris *VAN DER GOES*, te *Beek*, om finaal te worden Verkocht op Donderdag den 9 September 1847, des voormiddags ten 12 ure, in het Hotel de Plaats-Royaal te *Nijmegen*, zijn met de hoogen ingezet als volgt:

N 1 Het Muntbergsche vak op. . *f* 11,300,00.
» 2 Het Maldensche vak op. . . » 16,900,00.
» 3 Het Prinsenvak op. . . . . . . » 7,300,00.
» 4 Het Biesselsche vak op. . . . » 11,900,00.
» 5 Het Zandwegsche vak op. . » 10,700,00.
De massa van No. 2 en 3 op. . . . » 25,400,00.
De massa van » 2, 3 en 4 op. » 39,100,00.
De generale massa op. . . . . » 68,000,00.

Nadere informatien zijn te bekomen bij den Heer *MONTENBERG*, te *Groesbeek* en bij den Notaris *VAN DER GOES*, te *Beek*, ten wiens Kantore verhoogingen kunnen gedaan worden.

MAATSCHAPPIJ
VAN
BRANDVERZEKERING
VOOR HET
KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

Commissarissen:
Jhr. Mr. M. A. J. VAN DER BEKEN PASTEEL.
H. E. VERSCHOOR.
H. T. J. VAN DER VEN.
Mr. P. VERHELLOUW.
Jhr. Mr. H. A. VAN THYE HANNES.
Mr. F. J. E. BERGMANN.
Mr. J. D. W. PAPE.
J. F. VAN BOECKEL.

Directeur:
Mr. VAN DER DOES DE WILLEBOIS.

Agenten te 's Hertogenbosch:
F. J. M. RITS. J. DE BONT. F. M. HOHMAN.

De Ondergeteekende, AGENT DER MAATSCHAPPIJ VOOR HET KONINGRIJK DER NEDERLANDEN, gevestigd te *'s HERTOGENBOSCH*, neemt als zoodanig bij deze de vrijheid genoemde Maatschappij aantebevelen.

Dezelve verzekert tegen **zeer matige en vaste Premien**, en biedt aan de ingezetenen van *'s Hertogenbosch* het belangrijk voorregt aan, dat men, van het oogenblik der aangifte, **terstond** kan verzekerd zijn; en, ingeval van Brandschade, deze onmiddelijk met het Bestuur, zonder oponthoud vreemde tusschenkomst of verplaatsing naar elders, kan verëvenen.

F. J. M. RITS.

Graanmarkt
van 'S HERTOGENBOSCH.
Maandag en Dingsdag, 30 en 31 Augustus.
NIEUWE ROGGE *f* 7.25, *f* 7.75 à *f* 8.00
NIEUWE BOEKWEIT *f* 7.35 à *f* 8,35 *f* 9.00.
NIEUWE HAVER *f* 3,25 *f* 4.00.

EINDHOVEN den 31 Augustus 1847.
De prijzen der Granen zijn heden aldaar geweest:

Een Nederlandsch	Mud	Rogge.	*f*	6,92.
»	»	» Boekweit.	»	7,00.
»	»	» Haver.	»	3,20.
»	»	Pond Roggebrood.	»	0,09½.
»	»	» Boter.	»	0,72.

AMSTERDAM, 30 Augustus.

Tarwe bij gerijven tot vorige prijzen verkocht: 127, 129 p. b. Pools. *f* 430; 124 p. o. pito *f* 425; 131 p. o. Norder *f* 400; 124 p. r. Koningsb. *f* 340, 127 p. Rostok *f* 357, 360; 127 p. r. Silez. *f* 368.

Rogge met goeden handel tot onderstaande prijzen verkocht: 116 p. Archangel *f* 190. In cons. 117 p. Petersb. *f* 197; 119 p. Odessa *f* 230; 125, 127 p. n. inlandsche *f* 239, 250; later 117 p. Petersb. *f* 200.

Garst prijshoudend; n. Zeeuws. Winter *f* 188, 98 p. n. Friesch dito *f* 175.

Beurs van Amsterdam.
Maandag 30 Augustus ten 4 ure.

W. S. 2½ pCt. 56⅛, ¼, 3/16. Dito 3 pCt. 88, 1/16. Hila Certific. 4 pCt. 88⅞, 13/16, ⅝. Handelm. 169, 161⅞, 169. Ardoins 510 p. st. 15 7/16, ⅜, 5/16. Spanje Binnenl. 3 pCt. 24¼, [illegible]

OPGAVEN van de HOOGTE der Rivieren DE MAAS te Grave en van de DIEZE te 's Bosch, waargenomen des morgens ten 8 ure.

DATUMS	MAAS TE GRAVE: BOVEN AP.		GEWASSEN	GEVALLEN	DIEZE TE 'S BOSCH: BOVEN O.		ONDER O.		GEWASSEN	GEVALLEN
Aug.	ell.	dm.	dm.	dm.	ellen	dm.	ellen	dm.	dm.	dm.
30	5	71	»	»	»	»	»	»	»	»
31	5	66	»	5	»	»	0	85	10	»
Sept. 1	»	»	»	»	»	»	0	72	13	»
	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»

De O. te 's Bosch is 4 el 11 duim boven AP.

Hoogte van den Rijn te Keulen 29 Augustus 9 voet 1 duim.

Ter Drukkerij van D. A. A. DE RUIJY.